

Situación e avaliación das actuacións laborais
e fiscais para a mellora do mercado de traballo.
Especial incidencia para o colectivo feminino

Alberto Vaquero García

Vaquero García, Alberto

Situación e avaliación das actuacións laborais e fiscais para a mellora do mercado de traballo : especial incidencia para o colectivo feminino / Alberto García Vaquero

Vigo : Universidade de Vigo, Servizo de Publicacións, 2014
148 p. ; 17x24 cm. – (Monografías da Universidade de Vigo. Humanidades e ciencias xurídico-sociais ; 105)

D.L. VG. 887-2014 – ISBN 978-84-8158-666-4

1. Programas de acción positiva –España
2. Mujeres—Trabajo--España
3. Mercado de trabajo – España I. Universidade de Vigo. Servizo de Publicacións, ed.

331.52-055.2
305-055.2

Edición:
Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo
Edificio da Biblioteca Central
Campus de Vigo
36310 Vigo
Telf.: 986 812 235
sep@uvigo.es

© Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo, 2014
© Alberto Vaquero García

Printed in Spain - Impreso en España
ISBN: 978-84-8158-666-4
D.L.: VG 887-2014

Impresión: Tórculo Comunicación Gráfica, S.A.

Reservados tódolos dereitos. Nin a totalidade nin parte deste libro pode reproducirse ou transmitirse por ningún procedemento electrónico ou mecánico, incluídos fotocopia, gravación magnética ou calquera almacenamento de información e sistema de recuperación, sen o permiso escrito do Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo.

Agradecementos

O autor agradece as axudas económicas percibidas pola Cátedra de Estudos Feministas da Universidade de Vigo, na convocatoria 2011, e o financiamento do Instituto de Estudos Fiscais, na convocatoria 2012, que posibilitaron a realización parcial deste traballo. Ademais, agradece as suxestións e recomendacións dos avaliadores anónimos que revisaron este traballo.

Índice

1. Introducción	11
2. As teorías económicas explicativas das diferenzas no mercado de traballo	13
3. Indicadores laborais dende unha perspectiva comparada	21
4. As actuacións públicas para mellorar a situación laboral das mulleres: análise europeo	37
4.1. Introducción	37
4.2. Perspectiva xeral	37
4.3. Perspectiva laboral	39
5. As actuacións públicas para a mellora da situación laboral das mulleres: análise nacional	43
5.1. Introducción	43
5.2. Perspectiva xeral	43
5.3. Perspectiva laboral	46
6. As actuacións públicas para a mellora da situación laboral das mulleres: análise autonómico	49
7. O sistema de bonificacións ás cotas da Seguridade Social	53
7.1. Introducción	53
7.2. Análise teórico	53
7.3. Análise a nivel nacional	54
8. O fomento do autoemprego	69
8.1. Introducción	69
8.2 Análise a nivel nacional	69
Medidas laborais	69
Medidas fiscais	85
8.3. Análise autonómico	90
Medidas laborais	90
Medidas fiscais	102
9. Os resultados das medidas	109
9.1. Análise teórico	109
9.2. Algúns indicadores	114

10. Análise DAFO e CAME	123
10.1. Introducción	123
10.2. Análise DAFO	123
10.3. Análise CAME	126
11. Propostas de mellora	129
12. Conclusións	133
Referencias bibliográficas	137
Referencias normativas	142

Índice de táboas

Táboa 1: Principais teorías da discriminación no mercado de traballo	19
Táboa 2: Poboación en idade de traballar, ocupada, parada, activa e inactiva	21
Táboa 3: Taxa de actividade, ocupación e desemprego	22
Táboa 4: Evolución da taxa de actividade da poboación, total (2005-2011)	22
Táboa 5: Taxas de actividade en España e na UE, en porcentaxe (2010)	23
Táboa 6: Taxa de ocupación en España e na UE, en porcentaxe (2010)	24
Táboa 7: Taxas de ocupación en España e na UE, homes e mulleres en porcentaxe (2010)	25
Táboa 8: Taxa de temporalidade en España e na UE, en porcentaxe (2001-2011)	26
Táboa 9: Distribución de homes ocupados en España e na UE, por sector da actividade (2012, segundo trimestre)	27
Táboa 10: Distribución de mulleres ocupadas en España e na UE, por sector da actividade (2012, segundo trimestre)	29
Táboa 11: Evolución da taxa de paro (2005-2011)	30
Táboa 12: Taxa de paro en España e na UE, en porcentaxe (2010)	30
Táboa 13: Taxa de paro en España e na UE, en porcentaxe (2010)	30
Táboa 14: Taxas de paro por niveles educativos en España e na UE-27. Homes e Mulleres (2005-2011)	32
Táboa 15: Taxa de paro de longa duración en España e na UE, en porcentaxe (2001-2011)	33

Táboa 16: Ganancia media anual na industria e nos servizos en algúns países da UE, en euros (2009)	33
Táboa 17: Porcentaxe de traballadores en función das ganancias en relación ao SMI (2010)	34
Táboa 18: Contidos básicos dos plans de igualdade	45
Táboa 19: Actuacións no campo do reforzamento da política de igualdade de oportunidades nos PNAE (1998-2003)	46
Táboa 20: Obxectivos do PNR (2005-2007) e Informes de progreso	47
Táboa 21: Contidos básicos do Plan Anual de Emprego	48
Táboa 22: Bonificacións empresariais á contratación laboral (1992-2006)	57
Táboa 23: Bonificacións empresariais á contratación laboral Lei 43/2006	58
Táboa 24: Bonificacións empresariais á contratación laboral Lei 43/2006	60
Táboa 25: Incentivos en materia de Seguridade Social en materia de contratación indefinida (2012, 2013 e 2014)	61
Táboa 26: Incentivos en materia de Seguridade Social á transformación de contratos temporais en indefinidos (2012, 2013 e 2014)	64
Táboa 27: Incentivos en materia de Seguridade Social á contratación temporal (2012, 2013 e 2014)	66
Táboa 28: Incentivos en materia de Seguridade Social para o mantemento da contratación (2012, 2013 e 2014)	68
Táboa 29: Incentivos en materia de Seguridade Social para traballadores por conta propia (2013)	75
Táboa 30: Bonificacións nas cotas ás Seguridade Social (en euros) do contrato de apoio ao emprendedor (2013)	77
Táboa 31: Estímulos ao autoemprego a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro.	79
Táboa 32: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Contratación a tempo parcial con vinculación formativa	80
Táboa 33: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Contratación indefinida dun traballador por microempresas e empresarios autónomos	81

Táboa 34: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Contratación en novos proxectos de emprendemento	81
Táboa 35: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Primeiro emprego novo contratación temporal inicial	82
Táboa 36: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Primeiro emprego novo. Transformación en indefinido	82
Táboa 37: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Contratos en prácticas para o primeiro emprego	83
Táboa 38: Estímulos á contratación a partir do Real Decreto-Lei 4/2013, de 22 de febreiro. Incentivos á incorporación de traballadores menores de 30 anos en entidades da economía social	83
Táboa 39: Cadro de incentivos fiscais para as ERD (2013)	87
Táboa 40: Medidas laborais xerais e específicas para emprendedores/as por Comunidades Autónomas (2012 e 2013)	94
Táboa 41: Medidas fiscais para emprendedores por Comunidades Autónomas (2013)	105
Táboa 42: Gasto público en relación ao PIB en España en políticas activas e pasivas no mercado laboral (2007-2010)	114
Táboa 43: Beneficiarias dos programas públicos no mercado laboral (2007-2010)	116
Táboa 44: Contratos rexistrados por tipo de modalidade (2005-2011)	118
Táboa 45: Conversión de contratos temporais en indefinidos (2005-2011)	119
Táboa 46: Conversión de contratos temporais en indefinidos, porcentaxe de mulleres (2005-2011)	120
Táboa 47: Beneficiarios das axudas concedidas para a promoción do emprego autónomo (2005-2011)	121
Táboa 48: Análise DAFO das medidas baseadas no apoio ao fomento do emprego e incentivos á contratación. Especial incidencia para o colectivo feminino	125
Táboa 49: Análise CAME das medidas baseadas no apoio ao fomento do emprego e incentivos á contratación. Especial incidencia para o colectivo feminino	128

1. Introducción

Nun momento de importantes cambios no mercado de traballo, cunha taxa de desemprego elevadísima, que afectan a unha de cada catro persoas que queren traballar, e nun escenario laboral caracterizado por una flexibilización cada vez maior pero con escasa seguridade no traballo, algúns colectivos sofren, en maior medida que outros, importantes cambios laborais. Un deles, son as mulleres, que tanto nas épocas de bonanza económica, como aquelas caracterizadas por unha forte destrución de emprego, son un dos grupos máis vulnerables no mercado de traballo.

É certo que nos últimos anos produciuse unha mellora na situación das mulleres no mercado laboral, pero como se verá máis adiante, os indicadores laborais mostran aínda unha forte diferencial en contra do colectivo feminino en relación aos homes. Así, e a pesar das medidas tomadas para mellorar a situación das mulleres no mercado de traballo, aínda existen importantes dificultades para, por exemplo, conciliar a vida familiar coa laboral.

Tal e como sinala a Comisión Europea (2010a) na Comunicación ao Parlamento Europeo, ao Consello, ao Comité Económico e Social Europeo e ao Comité das Rexións, Estratexia para a igualdade entre mulleres e homes (2010-2015), o rol asignado aos sexos segue influíndo nas decisións sobre educación, carreira profesional, organización do traballo, familia e fertilidade. Segundo sinálase no informe, estas decisións presentan un importante impacto sobre toda a economía e a sociedade, sendo polo tanto necesario que se oferten verdadeiras alternativas para mellorar a situación laboral das mulleres.

O obxectivo desta monografía é realizar un estudo das actuacións, no marco xeral e laboral, levadas a cabo para mellorar á incorporación das mulleres ao mercado de traballo, a partir de incentivos á contratación e fomento do emprego. Esta análise se realizará dende unha perspectiva comparada, cun tratamento especial nos resultados obtidos e formulando unha proposta de melloras.

A monografía que se presenta ten a seguinte estrutura. Tras esta introdución, no capítulo segundo analízase o problema da discriminación no mercado de traballo dende unha perspectiva económica, a partir das diferentes situacións que poden afectar ao colectivo feminino. O terceiro apartado centrase en xustificar, dende unha perspectiva cualitativa e cuantitativa, a situación das mulleres no mercado de traballo. O cuarto apartado presenta as principais actuacións públicas para o

fomento do emprego feminino na Unión Europea, a partires dunha dobre visión: xeral e específica. O quinto apartado repite a mesma análise para España. O sexto apartado analiza as medidas autonómicas. O apartado sétimo afonda nos resultados do programa de bonificacións as cotas na Seguridade Social como mecanismo para o fomento do emprego feminino. O oitavo apartado establece as principais actuacións no marco do fomento do autoemprego, unha saída laboral moi interesante cando se reduce a demanda de traballo por parte dos empregadores. O noveno apartado sinala algúns dos resultados acadados. O décimo apartado realiza unha análise das debilidades, ameazas, fortalezas e oportunidades (DAFO) das actuacións formuladas. Se complementa este apartado cunha análise para corrixir as debilidades, afrontar as ameazas e manter e explotar as fortalezas (CAME) das actuacións formuladas. O undécimo centrase no establecemento das propostas de mellora. Finaliza esta investigación cunha serie de conclusións, a partires do exposto nos apartados precedentes.